

ادبیات کودکان و نوجوانان

۴. نویسندگان و گویندگان مخصوص کودکان و نوجوانان

نقشهای ادبیات کودکان و نوجوانان

از ادبیات کودکان و نوجوانان انتظار داریم نقشهای زیر را در زندگی ایشان ایفا کند:

۱. دادن اطلاعات واقعی و درست درباره خویشتن یا کمک جدی به خودشناسی و خودپنداری ایشان، یعنی یاد بگیرند که کیستند؟ چه انتظاراتی از خود و دیگران دارند؟ چه کسانی می توانند باشند؟ یا چه کسانی باید بشوند؟
۲. دادن اطلاعات واقعی و درست درباره دیگران (اطرافیان و جامعه و انسان به طور کلی)، طبیعت و محیط زیست، حیوانات (مخصوصاً حیوانات اهلی)، حوادث تاریخی، جهان، مشاغل و حرف موجود در کشور، و فرهنگ.
۳. درمان؛ ادبیات کودکان و نوجوانان در صورتی که با توجه به مبانی روان‌شناختی و جامعه‌شناختی تهیه و تدوین شود فرصتی خواهد بود که کودکان و نوجوانان با تقلید از الگوها و شخصیتها برخی از مسائل عاطفی خود را حل کنند.

۴. کمک کردن به بلوغ فکری

۵. کمک کردن به رشد و تکامل شخصیت

۶. پرکردن اوقات فراغت

۷. کمک کردن به دروس رسمی

۸. احساس لذت و شادکامی

۹. ارضای نیازها و رغبتها

آموزش ادبیات کودکان و نوجوانان

با توجه به اهمیت ادبیات کودکان و نوجوانان در ضرورت آموزش رسمی آن نمی توان تردید کرد. خوشبختانه تدریس آن در برنامه‌های درسی مراکز تربیت معلم کشورمان منظور شده است، اما متأسفانه تدریس آن در اکثر مراکز به معلمان زبان و ادبیات فارسی واگذار شده است که اکثر ایشان همان تصور باطل را دارند. در صورتی که مدرس این درس بسیار مهم باید با روان‌شناسی رشد کودک و نوجوان، آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان، روان‌شناسی اجتماعی کودکان و نوجوانان، و زبان‌شناسی کودک آشنا باشد. و یک متخصص زبان و ادبیات فارسی در صورتی می تواند در تدریس ادبیات کودکان و نوجوانان موفق شود که حتماً اطلاعات مذکور را داشته باشد وگرنه کلاس درس او به جلسه شعر و شاعری یا خواندن متون ادبی به اصطلاح کودکانه تبدیل خواهد شد.

شاید امروز بیش از هر زمان عنوان ادبیات کودکان و نوجوانان در جامعه ما مطرح است و کمتر درس خوانده‌ای است که با اصطلاح مذکور آشنایی نداشته باشد، اما متأسفانه به رغم رواج روز افزون این عنوان، آن را عملاً مترادف ادبیات مرسوم و متداول می‌دانند جز اینکه مخاطبانش کودکان و نوجوانان هستند و از این پندار نیز چنین برداشت می‌شود که حوزه ادبیات کودکان و نوجوانان به نظم و نثر مخصوص این دو گروه محدود است، همان طوری که ادبیات بزرگسالان در برگیرنده نظم و نثر مخصوص بزرگسالان است. کمترین ضرر این تصور نادرست بی‌توجهی اکثر نویسندگان کتابهای درسی و کتابهای علمی آزاد برای کودکان و نوجوانان است. به این معنا که بین این کتابها هماهنگی وجود ندارد، حتی گاهی همدیگر را نفی می‌کنند. همین تصور یا دیدگاه را در رادیو و تلویزیون هم ملاحظه می‌کنیم. یعنی فقط اشعار یا متون ادبی را ادبیات کودکان و نوجوانان تلقی می‌کنند غافل از اینکه معنای اصطلاح ادبیات کودکان و نوجوانان بسیار وسیعتر از آن است که ما تصور می‌کنیم.

در فرهنگ آموزش و پرورش سه تعریف از ادبیات کودکان می‌آورند:

۱. مواد خواندنی چاپ شده برخوردار از کیفیت عالی که از نویسندگان متخصص، مخصوص کودکان نوشته‌اند.
  ۲. مواد خواندنی چاپی برخوردار از کیفیت عالی که مورد قبول کودکان قرار گیرند و ایشان از خواندن آنها لذت ببرند.
  ۳. هرگونه ماده و موضوع چاپی معتبر برای استفاده کودکان. با توجه به تعریفهای سگانه مذکور منظور از کیفیت عالی این است که:
    - الف - با نیازهای کودکان متناسب باشد.
    - ب - با تجربه‌های کودکان ارتباط پیدا کند.
    - ج - معلومات واقعی و درست به کودکان بدهد.
    - د - به تغییر مطلوب رفتار بینجامد.
    - ه - در همه مراحل زندگی مطرح باشد.
    - و - در همه مواد و موضوعات (علوم، ریاضیات، تاریخ، جغرافیا، و...)
 مطرح باشد نه تنها در ادبیات فارسی.
- به عبارت دیگر ما هر چه مخصوص کودکان و نوجوانان می‌نویسیم، در هر شاخه از معارف بشری می‌تواند زیر عنوان «ادبیات کودکان و نوجوانان» قرار بگیرد که ممکن است به شکل نثر یا نظم یا ترکیبی از آن دو باشد.

اشخاص که معمولاً این گونه ادبیات بر ایشان مطرح است عبارتند از:

۱. والدین

۲. مربیان و معلمان

۳. کتابداران